

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio V. De Adventu Christi ad Iudicium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

Christo quidem Deo homini, sed secundum divinam naturam, adeoque humanitatem concretim expressam per communicationem idiomatum. Neque alio sensu fragilitatis nostrae substantia est collocata in gloriae paternae dexteram hoc modo acceptam.

122.
Alius sensus, quo festo ad dexteram convenit Christo quam homini, declaratur.

Alio tamen sensu potest convenire Christo, etiam secundum humanam naturam, sedere ad dexteram Patris; quatenus id significat assumptionem ad bona potiora Patris, excellentiorem scilicet super omnes creaturas beatitudinem ac gloriam, nec non regiam ac judicariam potestatem sub Patre, cui scilicet sit praeter omnibus proximus. Quo modo rex in medio super excelso throno collocatus ascisceret sibi assidentem ad dexteram; velut primo & honoratissimo post regem loco. Et satis consonat contextus Symboli, ubi in antecedentibus & sequentibus est sermo de Christo qua homine. Sic etiam apte intelligitur, quod sub canone Missae in festo Ascensionis legitur: *Vnitam sibi fragilitatis nostrae substantiam in gloriae suae dexteram collocavit.* Quod secundum rem contigit in die Ascensionis, quo Christus homo secundum animam

beatus etiam in via, at secundum corpus a die Resurrectionis beatus, cepit corporalem & quietam etiam loci possessionem cum augmento gloriae accidentalis.

Utrovis autem modo explicetur, est Christo proprium cum exclusione creaturarum. *Ad quem enim Angelorum dixit aliquando: Sede a dexteris meis?* inquit Apostolus ad *Heb. 1.* Nulla namque etiam angelica creatura est in aequalitate, aut tam excellenti super omnes creaturas possessione gloriae paternae, potestatisque regiae ac judicariae. Quamvis omnes sancti poterint quietam possessionem aeternae felicitatis, & cum Christo eidem subjecti suo modo regnabunt, nec non perfectiores praesertim participabunt judicariam aliquam potestatem, sed longe infra Christum. Quod verò *Matth. 20.* Filii Zebedaei seu mater eorum nomine postularint sessionem ad dexteram & ad sinistram Christi; & Christus responderit illam dandam iis, quibus haec dignitas a Patre parata foret; nil obstat: cum ibi sit sermo de primo & secundo dignitatis post Christum loco in gloria, non autem de sessione ad dexteram Patris.

DISPUTATIO QUINTA.

De Adventu Christi ad Iudicium.

QUIA in Symbolo Fidei post Ascensionem Christi in caelum subditur articulus de Adventu Christi ad Iudicium, idemque complet ultimam aeternam actionem Christi seu actionem eius circa homines in hoc mundo, neque operae pretium apparet de Iudicio, praesertim universali, postmodum instituire peculiarem Tractatum, convenienter hic de eo, idemque antecedentibus & consequentibus tractabitur.

QUESTIO I.

An sit duplex Iudicium, particulare & universale?

I.
Datur Iudicium particulare singulorum.

Dico I. Datur Iudicium particulare, quo singulorum animae post egressum a corporibus iudicantur, sententiamque aeternitatis accipiunt. Est indubitatum apud omnes Theologos, immo videtur de fide, ut notat *Suarez d. 52. sect. 2.* Et patet ex eo, quod fides (ut alibi dictum est) tradat animas defunctorum purgatione non indigentes mox frui caelestis gloriae, animas autem impiorum mox descendere in infernum ad penas, animas denique iustorum purgandas interim detineri poenis purgatorii, etiam (ut indubitata itidem habet doctrina) de aeterna gloria securissimas. Quae omnia aper-

te supponunt sententiam Iudicis retributoriam praemii vel condemnationis ad poenam. Confirmatur ex *Ecclesi. 11.* *Facile est coram Deo, in die obitus retribui, et unicuique secundum vias suas.* In fine hominis denudatio operum illius; quia videlicet Deus ista conscientiae tunc manifestabit, & cognita causa, laetaque sententia retributionem praemii vel supplicii faciet. Huc etiam juxta Quosdam facit illud Apostoli ad *Heb. 9.* *Statutum est hominibus semel mori; post hoc autem iudicium.* Quod tamen Plures intelligunt de Iudicio universali. Consonant quoque Patres, *Augustinus, Gregorius & alii;* & plurimae historiae probatae.

Dico II. Exercetur iudicium particulare statim in primo instanti, quo verum est dicere de quolibet; Jam non est. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia non est cur ulterius differatur; & aliunde Fides docet animas mox a morte affici gloriae aut poenae. Ante mortem autem homo adhuc est in via, seu statu merendi & demerendi.

Nec obstant quaedam visiones seu historiae, quarum nonnullae indicant quosdam accipere sententiam damnationis, dum adhuc vivunt. Nonnullae e contra quosdam accipere illam dudum post, ut historia famosa Doctoris Parisiensis (quam refert *Antoninus & alii*) e cuius corpore in secre-

Quaest. I. An sit duplex Judicium particulare & universale. 95

tro jacente unâ die prodibat vox dicens: *Accusatus sum; alterâ verò: Judicatus sum; tertiâ denique die: Condemnatus sum.*

Non obstant (inquam) nam istis indicatur veritas Catholica de Judicio particulari, etsi non quoad modum & ordinem. Et primâ quidem ostendunt quosdam homines perditissimâ vitæ in extremis constitutos, & à gravante conscientia cruciatos; divinâque permissione in desperationem lapsos, dedisse iudicia quædam imminenti iudicio quod effugere nequibant. Doct̃or verò Parisiensis (cujus tamen historia in recentioribus Breviariis ex Officio S. Brunonis ex ordinatione Sedis Apostolicæ, seu S. Congregationis expuncta est) mox à morte sententiam damnationis acceperat, etsi ab ipso non statim, sed cum temporis intervallo opportunè & palam coram solemnî populi conventu pro palatam, unde terror divini iudicii, & per S. Brunonem orta est occasionaliter vitæ anachoreticæ restauratio.

Nihilominus Conclusio est intelligenda regulariter: in iis enim qui resuscitantur extraordinariè ad vitam mortalem differitur iudicium, quousque in iis deinceps sic non resuscitandis per mortem ultimus vitæ (quam prior mors non stabilis tantùm suspenderit seu interruperat) terminus advenit.

Notandum verò iudicium hoc peragi spiritualiter seu per locutionem spiritualetm, utpote concernens animam separatam, neque ad illud moram temporis esse necessariam, sed Deum faciliè id peragere in instanti: etsi post illud mora aliqua brevis intercurrat in motu locali animæ iudicatæ ad locum præmii vel supplicii. Unde etiâ credibile est ipsum peragi circa animam in loco egressû, uti in instanti egressû. Idque est facile & caret inconvenienti. Sic quoque non erit excogitandus frustraneus raptus animæ ad cælum (quod insuper non quadrat damnandis aut adhuc purgandis) aut locum distitum, ibi sistendæ coram tribunali.

Is denique qui exercet iudicium indubiè Deus est, sic ut ante Incarnationem Christus homo, utpote necdum existens, nequidem concurreret tamquam iudex. Immo etsi huic in ipsâ Incarnatione data sit omnis potestas iudiciaria veluti annexa Unioni hypostaticæ; tamen usque ad mortem non fuit eâ usus, qui non venerat in carnem mortalem iudicare; sed iudicari. Post gloriosam tamen resurrectionem, aut etiâ fortè mox post mortem cœpit exercere ipse quoque Christus homo (cui omne iudicium Pater dedit *Ioan. 5.* & omnem potestatem in cælo & in terra *Matth. 28.*) hanc iudiciariam potestatem; cujus nimirum usui deinceps nil obstat. Ad quod non est necessaria præsentia realis humanitatis Christi in loco animæ iudicandæ; sed sufficit hanc elevari ad audiendam seu intelle-

ctualiter percipiendam sententiam Christi iudicis.

Putant nihilominus Nonnulli Christum in specie humana appariturum cuique animæ iudicandæ in tempore seu instanti particularis iudicii ad solatium bonorum, & terrorem malorum: tum quia id apparet congruum estque Christo facile: tum quia profic apparebit in iudicio universali. De quo deinceps agendum pluribus.

D I C O III. Futurum præterea est iudicium universale. Est clarissimum ex *Matth. 25. Act. 17. 2. Petri 2.* & plurimis aliis Scripturæ locis. Item ex *Symbolis fidei, Apostolorum* scilicet, *Nicæno & Aphanasii.* Neque est

res magis in confesso apud Patres, Theologos & universos Fideles. Rationes porrò instituendi universale iudicium sunt. Tum ut divina misericordia & iustitia (quæ hic interdum, aut multis non ita manifesta est, vel etiam quandoque deluditur) coram toto mundo manifestè appareat. Tum ut totus homo, etiam secundum corpus (quod quandoque præter meritum honorificè sepelitur, quandoque infepultum abjicitur, eritque particeps gloriæ aut poenæ) iudicetur; cum in iudicio particulari sola fuerit anima iudicata. Tum ut Filius Dei, qui in primo adventu humilis & instar rei iudicandus apparuit, in secundo adventu clarificandus appareat in maiestate & gloria, palamque iudicaturus omnes; etiam illos, à quibus injustè fuerat iudicatus. Tum ut electi, qui hic plerumque apparuerunt contemptibiles, publico atque etiam divino testimonio honorentur, ac è contrâ confundantur impii, qui hic in pretio habiti ceteros deprefferunt; juxta illud *Sap. 5. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum & in similitudinem improperii &c. Ecce quomodo computati sum inter filios Dei.* Tum quia opera iustorum aut impiorum, quæ quodammodò post mortem manent, sive in hominum æstimatione & famâ, sæpè veritati contrariâ, sive in effectu, prout bene vel malè verbo, scripto aut exemplo præverunt, de quibus durante hoc sæculo perfectum manifestumque iudicium, haberi non potest; hæc, inquam, meritò subdi debent novissimo Dei Iudicio, quo hæc omnia in veritate manifestentur, non sine augmento saltem accidentalî gloriæ sive poenæ; atque ita super illis cum sæculo finiendis generaliter feratur iudicium.

Circa iudicium porrò universale considerari possunt quædam illud antecedentia, quædam illud concomitantia, sive ad ejus formam vel integritatem spectantia, quædam denique idem consequentia. De quibus in particulari agendum restat.

QUÆ

Sua explicantur.

Conclusio tamen intelligenda est regulariter, & quare.

3. Iudicium hoc peragendum spiritualiter, non requiritur mora.

Apparet in loco obitu.

4. A Deo.

Post resurrectionem Christum ab ipso.

Cujus tamen realis in loco iudicii præsentia non requiritur.

Es si fortasse in specie humana anima iudicanda etiam reprobæ appareat.

Futurum est iudicium universale.

Rationes, ob quas sit servandum.

QUÆSTIO II.

De Antichristo.

6. *Signa futuri iudicii quaedam sunt generalia & remota quaedam propria & propinqua.*

Inter qua singulariter notabile erit regnum Antichristi.

7. *Is erit verus homo.*

Non diabolus incarnatus.

An ab eo corporaliter possidendus, non satis constat.

Saltem erit ei summe devotus, & maximus Dei adversarius.

8. *Erit quoque unus & determinatus homo.*

PRÆTERMISSIS signis quibusdam communibus ac generalibus futuri iudicii (inter quæ Apostatarum, Hæreticorum & Pseudoprophetarum seductiones ac scandala, prælia, pestilentia, fames, terræ motus per loca, terroresque de caelo; de quibus *Matth. 24.* & alibi) quæ initia sunt dolorum, & quibus positus nondum est finis; breviter agendum est de signis propriis & propinquis, etsi non immediatis. Inter quæ primarium ferè locum obtinet adventus seu regnum Antichristi. De quo fit mentio *Dan. 7.* & *12. 2. Thessalon. 2. Apoc. 13.* & in omnium Patrum ac Catholicorum Doctorum de fine mundi seu iudicio tractantium Scriptis.

DICO I. Magnus ille antagonista seu adversarius Dei, qui nomine Antichristi intelligitur, erit verus homo. Est certum apud Patres & Doctores ex *2. ad Thessalon. 2.* ubi appellatur homo peccati quem Dominus Iesus interficiet. Etsi fuerit error quorundam; putantium, non fore hominem, sed diabolum. Omnis quoque veri specie caret figmentum aliorum, qui putarunt fore diabolum incarnatum. Quod insuper non sine grandi miraculo, eoque non satis consono divinæ pietati, fieri posset, si tamen absolute non sit impossibile. Hoc denique necessario non confunderet voluntates aut libertates, neque aliter quàm nunc, scilicet per inductiones, posset natura diaboli deducere voluntatem humanam ad peccandum; cui alioquin non possent in culpam imputari, quæ faceret diabolica sibi unita natura & potentia.

Putant tamen Aliqui ipsum fore corporaliter possidendum à diabolo; vel multis dæmonibus. Verum & hoc non satis constat; & aliunde quæ diabolus in energumenis agit, iis per se loquendo non imputantur. Id saltem constat, fore hominem maxime Deo adversarium, adeoque diabolo plene devotum; cuius proinde suggestiones & artes à teneris imbuet, cuique familiaris erit. Quod satis indicatur *2. ad Thessalon. 2.* ubi vocatur homo peccati, filius perditionis, qui adversatur & extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur; ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se, tamquam sit Deus.

DICO II. Antichristus erit homo unicus & determinatus. Est etiam certum apud omnes Patres & Doctores, nec non Fideles, qui de Antichristo velut de particulari homine sentiunt & loquuntur. Idem quoque satis manifestè patet ex Scriptura *Ioan. 5.* Ego (inquit Christus) veni in nomine Patris mei, & non recepistis me, si, seu cum, alius venerit in nomine suo, illum recipietis; intellige, pro Messia,

scilicet Antichristum (ut communiter veteres Patres intelligunt) qui proinde est singularis homo, uti Christus, cui opponitur. Nec sanè Juxta regnum vel multitudinem, sed singularem hominem pro Messia recipient. Similiter manifestè de singulari homine intelligenda sunt, quæ *Dan. 7.* de Antichristo (ut Patres communiter exponunt) prædicuntur; prout consideranti patebit. Quemadmodum & illa, quæ de Bestia ista prædicuntur in *Apocalypsi c. 13.* & alibi. Postremò & principaliter idem quoque patet ex *2. ad Thessal. 2.* in verbis *n. præc.* relatis, ubi manifestè est sermo de particulari aliquo nequam. Ob quod in textu Græco singularis epithetis præponitur articulus, cuius adeò frequens præsertim repetitio communem significationem trahit ad certum individuum designandum q. d. *Ille homo peccati, ille filius perditionis, ille adversarius, ille iniquus.* Quàmvis alioquin articulus in Græco additus interdum non habeat emphasim specialem, sed redundet.

Nec refert quod *1. Ioan. 2.* dicitur: Sicut audistis, quia Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt. Et infra: Hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filium. Et *cap. 4.* Omnis spiritus qui solvit Iesum, ex Deo non est; & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & nunc jam in mundo est. Et in *Epist. 2.* Multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Iesum Christum venisse in carnem: hic est seductor & Antichristus. Respond. Ioansem Apostolum in primis satis clare asserere, quòd Fideibus esset à Christi Apostolis traditus adventus Antichristi, id est, adversarii Christi, cui scilicet per antonomasiam quamdam id nomen tribuatur, de quo dicit, *quia, venit,* id est venturus est, ut rectè vertit *Erasmus* & alii. Nam est verbum presentis temporis habens significationem cuiusdam futuri; quod idem est *Matth. 17.* ubi tamen Interpres noster de Elia vertit, *venturus est.* Simul equidem significat idem Apostolus illum Antichristum multos ex tunc cepisse prodromos seu præcursores habere, qui spiritu scilicet simili ducti Christianæ fidei, ipsique præsertim Jesu adversantes, eumque esse redemptorem & Filium Dei negantes (inter quos *Cerinthus* & similes) nomen Antichristi participare merentur. Qui etiam possent vocari Antichristi in genitivo, subintellige affines seu emissarii. Prout *cap. 4.* ubi noster Interpres vertit: *Es hic est Antichristus;* Græci legunt: *Es hic est ille ipse Antichristi,* subintellige, spiritus, præcursor, aut quid simile.

DICO III. Antichristus sive regnum ejus necdum venit. Est certum apud omnes. Et patet: in quo hæcenus non apparuit quicquam, in quo signa illa concurrant, quæ Scriptura de Antichristo tradit. Nam in primis *2. ad Thessal. 2.* Antichristi adventui præmittitur: *Quoniam nisi venerit discessio primi.*

Cujus signum ponitur defectio Romani Imperii,

Aut quasi generalis ab Ecclesia.

11. Diversa alia Antichristo competentia necesse apparet,

12. Clarissimè redarguitur insania Hæreticorum calumniam, Pontificem esse Antichristum.

13. Explicatur illud Apoc. 13.

mum. Quod Veteres passim intelligunt de defectiōne seu destructione Romani Imperii; quod etsi à multis sæculis satis diminutum sit, & in Oriente dudum defecerit, antequam tamen ibi defecisset, restitutum fuit sacratori modo per Leonem III. in Occidente, in quo adhuc titulo & re perseverat. Quod si cum D. Thomâ, Tyrano, Esstio & aliis per discessionem (Græcè est apostasia, seu defectio) intelligatur defectio spiritualis, à fide scilicet atque Ecclesiâ (prout nomen apostasiæ in sacris Litteris magis sonat; accedente eo, quod vetus illud Romanum Imperium quasi solo titulo superstit) adhuc conficitur intentum: nam hactenus defectio illa, generalis scilicet vel quasi generalis, à fide & obedientiâ Ecclesiæ per omnes pænè provincias & regna (qualem hi Doctores intelligunt, quoad particulares enim personas, ac multas provincias dudum & sæpè contigit) nondum apparuit, ut ad oculum patet. Etsi illam non parum promovere studuerint post schisma Græcorum & Mahumetem, Lutherus, Calvinus similisque Sectarii recentiores. Tunc igitur primò revelabitur ille iniquus, ut Apostolus subjungit.

Secundò hactenus non apparuit, qui à Judæis reciperetur pro Messia; qui Monarchiam omnibus anterioribus eminentiorem, tribus dumtaxat annis cum medio duraturam super omnes regiones attentaverit; qui universim publicum fidei Christianæ cultum sustulerit; qui in signis & prodigiis mendacibus apparens sese pro Deo colendum & adorandum vi vel fraude adegerit &c. quæ in Scripturâ Antichristo tribuuntur, ut infra patebit.

Accedit, quod de adventu Helix & Henoch, qui sub tempus Antichristi venient, nondum aliquid appareat.

Ex dictis patet, quam ineptè Lutherus aliique Antichristi præcursores satanico spiritu effutierint Pontificem Romanum esse Antichristum: cum antea tota antiquitas pro Vicario Christi, Pastore Pastorum in terris, ipsum agnovit. Sanè Pontifex Romanus non est una persona determinata, sed plures invicem succedentes; non est homo peccati, filius perditionis, qui extollat se supra Deum, & calatur tamquam Deus; non est adventus ejus secundum operationem satanæ in signis & prodigiis mendacibus & in omni seductione iniquitatis: non interficit eum Dominus Jesus spiritu oris sui. Denique plura alia, quæ antiquitas & Scriptura attribuit Antichristo, manifestè non quadrant in Pontificem Romanum, ut digni non sint isti impii, contra quos hac in parte fusus disputetur.

Quibus non faveat, quod 2. ad Thessal. 2. dicitur: Nam mysterium jam operatur iniquitatis, scilicet Antichristus, qui proinde jam tum tempore Apostolorum fuit, etsi non-

dum revelatus. Nam certè tunc sanctus Petrus, Apostolorum Princeps erat Pontifex Romanus, isque solus; anne igitur hic fuerit Antichristus, qui veluti mysterium iniquitatis tunc operabatur? Procul hæc blasphemix. Inter varias porrò expositiones præfati loci (quarum nulla faveat Hæreticis) videtur illa satis commoda, juxta quam ly operatur sumitur passivè, uti sæpè alia verba deponentia (de quo vide Esstium in illud ad Gal. 5. Fides qua per charitatem operatur) hoc sensu: Arcana & latens iniquitas, aliquando palam grassatura, nunc agitur seu cuditur per Hæreticos seductores atque Antichristi præcursores. Ita Esstius in hunc locum.

Non faveat quoque Sectariis, quòd numerus nominis Bestiæ seu Antichristi erit 666. ut patet Apoc. 13. quem numerum exhibet vox Latinus congruens Papæ Romano. Nam ista vox convenit æquè ceteris Latinis, signanter Petro Martyri aliisque Sectariis, qui ex Italia seu latio prodierunt. Deinde incertum est nomen singularè Antichristi, & in qua lingua, Græca scilicet an Hebræa (in quibus numeri consuetò designantur per litteras alphabeticè) exprimeretur is numerus nominis ejus. Possent denique plura hujusmodi nomina adveniri, atque etiam alicui tribui, qui idcirco non esset Antichristus. Quocirca frustra se torquent etiam multi Catholici Scriptores, ut ex præfata prophetia colligant determinatè nomen futurum Antichristi, quod nunc ignotum, post adventum ejus erit notissimum, uti & numerus designatus per litteras nominis ejus. Sicut ante adventum Christi ignotum erat ejus nomen, postea notissimum, & simili modo in oraculo Sybillæ prædictum numerum scilicet nominis ejus fore 888, quem nomen Jesus in Græco conficit.

DICO III. Valde probabiliter nascetur Antichristus ex tribu Dan. Tum quia est recepta sententia, etiam apud veteres Patres. Tum quia non desunt indicia ex sacris litteris petita. Nam vaticinium Jacob Gen. 49. Fiat Dan coluber in via, & cerastes in semita, mordens angulas equi, ut cadat ascensor ejus retrò; etsi ad litteram principaliter intelligatur de Sampsonè, tamen secundò literaliter, aut certè in sensu allegorico explicatur à Patribus passim (quorum auctoritas non leve pondus tribuit) de Antichristo. Similiter illud Jeremiæ 8. A Dan auditus est fremitus equorum ejus, à voce hinnituum pugnantium ejus commota est omnis terra; etsi intelligatur ad litteram de Nabuchodonosor, qui cum suis Assyriis venturus erat per terram Dan ad evertendam Jerosolymam; nil tamen vetat, simul intelligi, saltem allegoricè, de Antichristo, cujus figura erat Nabuchodonosor. Denique ob hoc Apoc. 7. tribum Dan non numerari inter ceteras

2. Thess. 2. Mysterium jam operatur iniquitatis.

14. Ex numero nominis Bestiæ fundatè prænotari non quit determinatum nomen, multò minus inde aliquid contra Pontificem inferri potest.

15. Antichristus verosimiliter nascetur ex tribu Dan.

Magis receptum est, fore Iudaum.

Finget se de familia David.

Similiter genus Iudaicum simulare possit.

Nascitur in Babylone juxta plures Veteres.

16. Erit potentissimus Orbis Monarcha.

17. Figet regni

tribus velut in odium Antichristi, censet *Irenaeus lib. 5. cap. 30.* & alii. Constantius receptum est sensu communi Doctorem, quod saltem erit genere Judaeus, aliis utique non recipiendus à Judæis pro Messia. In quem finem finget se de tribu Juda & progenie David, qui templum olim à Salomone constructum ipse sit reaedificaturus, juxta *Cyrillum Ierosolym. Catech. 15.* Simili porro astu possit se fingere Iudaum, etiam assumptâ circumcissione, esto non foret; praesertim cum Judæi non anxie inquirent genealogiam personae tam portentosae, sibi que tam charae, qui etiam in hoc, uti in qualitate tribus possent illudi. Sanè in Babylone (quae typus est impiorum, omnisque confusionis, sedes antiqua hostium Ecclesiae ac Synagogae, in qua denique multi Judæi soluta captivitate olim remanserunt) nasciturum, plures veteres Patres censent; & quidem secta (quidquid sit de genere) Mahumetanum fore, putat noster *Quaresmius lib. 1. Elucidat. terrae sanctae cap. 78.* etiam instar Protei se transformaturum in varias formas, signanter Judaismum. Quae tamen satis conjecturalia sunt, uti & plura alia educationem Antichristi spectantia.

Ridiculum porro est, quod dicta Veterum de Babylone (quae usitatè hoc nomine intelligitur) manifestè loquentium detorqueant quidam Sectarii ad urbem Romam odio S. Sedis Apostolicae.

DICO IV. Antichristus evadet in potentissimum Monarcham totius mundi. Patet ex *Dan. 7. & 11. & Apoc. 13. & 17.* Ex quibus locis (junctâ praesertim expositione veterum Patrum) ejusmodi series regni ejus colligi solet. Quarta bestia, quam vidit Daniel *cap. 7.* significat quartam Monarchiam, scilicet Romanorum. *Quaresmius tamen lib. 1. Elucidat. terrae sanctae cap. 78.* contendit, significare Monarchiam Turcicam, veteribus Patribus non cognitam. Quidquid sit, quaedam Monarchia circa tempus Antichristi habebit decem cornua; id est, erit dissecta in decem reges. *Et ecce* (inquit Daniel *cap. 7.*) *cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, scilicet Antichristus: & tria de cornibus seu regibus primis evulsa sunt à facie ejus.* Quos scilicet reges ipse, in initio despectus & parvulus, debet seu destruet. Tres vero reges illos fore Aegypti, Libyae & Aethiopiae, colligi solet ex *Daniel. 11.* Ipse vero (ut dicitur *cap. 7.*) potentior erit prioribus decem regibus. E quibus postquam tres deleuerit, reliqui septem se ei subiciant. Ideoque *Apocalyp. 13.* describitur Antichristus velut bestia habens capita septem, ratione septem regum sibi subjugatorum, & cornua decem ob decem regna decem regum. De quo ibidem subditur: *Et data est illi potestas in omnem tribum, & populum, & linguam & gentem.*

Porro figet tabernaculum suum Apaduo (locus est fortè accepturus tunc hoc nomen

ab eventu, sicut locus cladis Antichristi cum suis, adhuc ignotus & sine nomine praesenti, appellatur propheticè *Apoc. 16.* Armageddon, id est, excidium excidii) inter maria super montem inclitum & sanctum, ut dicitur *Dan. 11.* Quod etiam verificetur juxta multos in Antiocho Epiphane Antichristi typo, tamen juxta sensum sublimiorem, etiam à Spiritu sancto intentum, id explicant veteres Patres de Antichristo, qui fixurus sit solium suum in Judaea ierjacente inter mare mortuum & mare mediterraneum, idque in monte sancto, scilicet Moria sive Sion, in quo templum Judaicum ex parte conditum fuit; aut etiam in monte Oliveti. Ad quod etiam facit, quod Judæi eum recipiant pro Messia, rege splendido ac opulento diuque desiderato, ac proinde regni sedem inter ipsos fixuro: Ad idem facit, quod *Apoc. 11.* dicantur Henoch & Elias debellandi & occidendi ab Antichristo, quodque corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magna, quae vocatur spiritualiter Sodoma & Aegyptus, ubi & Dominus eorum crucifixus est; qui utique Jerosolymis est crucifixus. Quamvis *Estius* hunc locum in Notis ad eundem sic explicet, ut non faciat ad praesens intentum.

Ex his etiam colligitur Antichristum in principio simulaturum esse Judaismum, ejusdemque restaurationem, & (quod multi volunt) templum quoque Jerosolymitanum, saltem ex parte seu inchoativè, aedificaturum. Quo non obstante verificari potest praedictio Danielis *cap. 9.* perseveraturae usque ad finem vastitatis, & statuta desolationis templi: si quidem illo ipso tempore erit quasi finis saeculi. Deinde desolatio tunc vel maxima erit, quando is in illo templo volet colere tamquam Deus, adeoque veri Dei cultus eliminatus erit.

Quare etiam in principio repudiato Christo videndus sit sectator Judaismi, sequere pro Christo & Messia gesturus; postea tamen divinitatem sibi soli arrogabit, & elebatur adversus Deum Deorum, sive omnem Deum, adeoque etiam Deum Patrum suorum non reputabit, ut colligitur ex *Dan. 11. 2. Thesal. 2. & Apoc. 13.* Quamvis in occulto ex privato pacto cum demone credatur, hunc esse adoraturus. Ad quod stabilendum allegatur illud *Dan. 11. Deum Maorum in loco suo venerabitur, & Deum, quem ignoraverunt Patres ejus, colet auro, & argento, & lapide pretioso, rebusque pretiosis.*

DICO V. Gravissimam excitabit Antichristus persecutionem contra Ecclesiam, adeo ut praecipuam partem Fidelium sit partim occisurus, partim seducturus. Ita significatur in variis Scripturae locis. *Dan. 7.* de Antichristo dicitur: *Faciebat bellum adversus sanctos, & praevalerat eis. Et sanctos Alissimè conterit. Dan. 11. Et venies tempus, quale non fuit ab eo, ex quo gentes esse ceperunt, usque ad*

ad tempus illud. Simile quid habetur *March.*
 24. Hoc tamen juxta contextum *Chryso-*
stomus, Augustinus & plures non incongrue
 explicant à Christo fuisse dictum de vastatio-
 ne Jerosolymitana, hoc modo: Erit tunc tri-
 bulatio magna, scilicet in Judæa & Jerusalem;
 qualis non fuit ab initio mundi usque modo, ne-
 que fiet, intellige in populo Judaico, ut ait
Augustinus Epist. 80. circa med. Præterea dicitur
 de Bestia *Apoc. 13.* Et est datum illi bel-
 lum satere cum sanctis, & vincere eos. . . .
 adoraverunt eam omnes, qui inhabitant terram:
 quorum non sunt nomina scripta in libro vite
 Agni. Et *Apoc. 20.* significatur, quod tempo-
 re Antichristi solvetur *Satanas* de carcere suo,
 & exibat, & seducet gentes, que sunt super qua-
 tuor angulos terre. Omnes autem, qui repe-
 riantur non adorare Bestiam, occidendos
 esse, satis patet ex *Apoc. 13.* Eò autem faci-
 lius ad se plures trahet, quod jam defectio
 velut generalis ab Ecclesia in plerisque præ-
 cessura erit. Trahet autem populos, partim
 timore & violentiâ, partim miraculis falsis
 opæ dæmonum patrandis, juxta illud 2. ad
Thessal. 2. Cujus est adventus secundum operationem
Satanæ, in omni virtute, & signis, & prodigiis
 mendacibus, & in omni seductione iniquitatis, eis,
 qui pereunt.

Omnes & non adha- rantes occi- dentur.

Pleraque metu & falsis signis seducturus.

20. Omnes de nocte cultu alterius religionis, præsertim Christiana interdictus.

21.

Habitit quoque in signum pene propheta- tam velut suam præco- nem & præ- scrip- tum.

Apoc. 13.

zum est illi, ut daret spiritum imagini bestia, & loquatur imago bestia, scilicet diabolus per illam; ut olim per idola responsum dabat, Et faciat, ut quicumque non adoraverint imaginem bestia, seu bestiam principaliter in imagine, occidantur. Et faciet omnes . . . habere chara-cterem in dextera manu sua aut in frontibus suis, velut signum Antichristianismi, & ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestia, aut numerum nominis ejus; id est, nisi qui habet sibi impres- sam sive imaginem Antichristi, sive nomen ejus explicite aut per compendium expres- sum. De eodem seductore, tamquam particu- lare persona, est sermo *Apoc. 19.* Appre- hensa est bestia & cum ea pseudopropheta, qui fecit signa coram ipso. Vri missi sunt hi duo in stagnum ignis.

Dico VII. post reges sibi subjugatos regnabit Antichristus tribus annis & di- midio vel circiter; dein occidetur à Christo. Ita communiter Patres & Doctores. Prima pars colligitur ex *Dan. 7.* ubi dicitur: *Ya-* dentur in manu ejus, Antichristi, usque ad tem- pus & tempora & dimidium temporis. Ubi per tempus intelligitur annus; per tempora duo anni, per dimidium temporis medius annus, juxta *Hieronymum Augustinum* & veteres pas- sim. Unde idem Propheta per septem tem- pora mutanda super *Nabuchodonozor* in- telligit septem annos; & infra *cap. 12.* se ip- sum explicans, tradit persecutionem Anti- christi duraturam dies mille ducentos no- naginta, qui faciunt dies circiter duodecim ultra tres annos cum dimidio. Idem con- firmatur ex *Apoc. 11.* ubi dicitur: *Civitatem* sanctam concubabunt mensibus quadraginta duo- bus, qui conficiunt similiter tres annos cum dimidio. Et infra dicitur: *Prophetabunt He-*noch & *Heliqs* diebus mille ducentis sexaginta. Et *cap. 12.* dicitur mulier, id est, Ecclesia, tempo- re Antichristi fugisse in solitudinem per dies mille ducentos sexaginta. Et infra dicitur ali in deserto loco per tempus & tempora & dimidium temporis. Et *cap. 13.* dicitur: *Data* est ei potestas facere *menses* quadraginta duos. Et *cap. 20.* Post hac oportet illum, *Satanam*, solvi mo- dico tempore, scilicet persecutionis Antichri- sti; idque ob nimiam sevitiam & vehe- mentiam persecutionis, atque adeo prop- ter electos.

22. Monarchia ejus durabit tribus annis et dimidio.

23.

Secunda pars patet ex 2 ad *Thessal. 2.* Quam Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui, scilicet per imperium, atque Angeli, scilicet *S. Michaelis*, ministerium. Hoc sensu etiam intelligitur passim illud *Isaia 11.* Spiritu in laborum suorum interficiet impium. Idque juxta multos in monte Oliveti, dum stul- mulabit se velle in cælum conscendere, ce- teris illius jam in aërem evahi cepti divi- nitati acclamantibus. Quò Nonnulli appli- cant illud *Dan. 11.* Figet tabernaculum suum super montem inclitum & sanctum. et nemo auxiliabitur ei. Verosimiliter autem scribitur,

Post quos occidetur à Christo per S. Michaelem juxta multos in monte Oliveti.

Modus occisionis de-

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

instar Chore, Dathan & Abiron deglucitur cum suo pseudopropheta vivus à terra, & sic per Angelum præcipitabitur in infernum. Cui consonat illud Apoc. 19. *Et apprehensa est bestia, & cum ea pseudopropheta. Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure: & ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum, qui procedit de ore ipsius; id est, jussu & imperio Christi, quo scilicet ignis de caelo descendit, & exercitus cum regibus Antichristo adherentibus devoravit; ut colligitur ex Apoc. 20.*

Cum occidetur pseudopropheta, & exercitus adherentes.

24. Quanto ab hinc tempore sequetur judicium non constat.

Rejicitur, quod quidam ex Dan. 12. consicunt de quadraginta quinque diebus.

Longius omnino tempus sita pererit.

Quantum denique temporis post mortem Antichristi supererit usque ad diem Judicii, incertum est. Varii quidem numerant solos quadraginta quinque dies ex Dan. 12. ubi cum ab abolitione jugis sacrificii Angelus numerasset mille ducentos nonaginta dies, superaddens alios quadraginta quinque dies, subdit: *Beatus qui expectat & pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque*, quali videlicet tunc Christus venturus sit ad judicium. Sed sine fundamento. Nam (ut omitam quod Nonnulli accipiant hos dies mille trecentos triginta quinque velut prioribus condistinctos; alii per quadraginta quinque dies intelligant totidem annos, inconsequenter tamen ad dies priores secundum litteram intelligendos) in primis sic alioquin determinate præsciri posset dies judicii, ab initio persecutionis Antichristi, inque scilicet computando dies mille trecentos triginta quinque, cum tamen etiam tunc sit futurus dies domini ignotus, utpote venturus sicut fur in nocte 1. ad Thessal. 5. Et illud Matth. 24. *De die autem illa & hora nemo scit; etiam tu. &c.* erit verum. Nam (ut subditur) erunt homines sicut in diebus Noë, scilicet edentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes usque ad diem judicii. Quod similiter non consistit cum ista temporis brevitate, & quidem adeo determinate expressa, post tantas clades & persecutiones.

Præterea cum Antichristo cædetur à Deo Gog & Magog (quorum nominum mentio est Apocal. 20. De eodem prælio agitur cap. 19. & fusè Ezechiel 39.) clade tantâ, ut sepultura cadaverum sint impendendi septem menses ad mundandam terram Ezech. 39. ubi insuper fit mentio septem annorum. Sanè longius tempus videtur requirere perfecta Judæorum conversio cum subsequenti pacifico exercitio fidei Christianæ. Ut proinde Ecclesia tunc reditura credatur ad magnam pacem & tranquillitatem: post quam, etsi non longam, inopinatè veniet Dominus ad judicium. Dicitur itaque beatus, qui pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque, quia cæsis hostibus circa illud tempus incipient prodire securè in publicum ministri Ecclesiæ, & fungi officiis suis, atque restaurare destructa, omni metu deposito &

plena atque jam publicè & tâ certitudine de omni periculi cessatione.

QUÆSTIO III.

De Adventu & Prædicatione Henoch & Eliæ.

DE hac re sic in primis enuntiat Propheta Evangelicus Mat. 11. *Dabo duobus Testibus meis, & prophætabunt diebus mille ducentis sexaginta annis saccis.* Hinc certum est apud omnes, duos à Deo mittendos in testimonium contra Antichristum durante ejus persecutione, veluti præcursores secundi adventus ad judicium, illosque ab Antichristo circa finem suæ tyrannidis afficiendos martyrio.

Porrò duos hos testes fore Henoch & Eliam est communis doctrina Patrum & Theologorum ac Interpretum, atque etiam sensus Fidelium. Quod de utroque probatur ex eo, quod communi sensu Patrum & Fidelium constat, eos adhuc vivere, adeoque non ob alium finem translatos esse in locum secretum, quàm ut in fine mundi testimonium dent Christo; Henoch quidem, quia vixit tempore Legis naturæ, specialiter pro conversione Gentium, Eliam vero, quia tempore Legis scriptæ, pro conversione Judæorum. Idem quoque satis exprimit Scriptura. De Henoch Genes. 5. ubi non dicitur de illo, uti de reliquis, *& mortuus est, sed, Ambulavit que coram Deo, & non comparuit, quia tulit eum Deus.* Et ad Hebr. 11. *Fide Henoch translatus est, ne videret mortem &c.* De Helia vero 4. Regum 2. ubi dicitur, quod per turbinem in curru igneo ascenderit cælum.

Præterea probatur ex eo, quod Eccli. 44. dicatur *Henoch Translatus in paradysum* (Nota in Græco non haberi *ly in paradysum*, nec nominari aliquem locum) *ut converteret Gentibus penitentiam, prædicando scilicet in fine sæculi.* Et cap. 48. de Elia dicitur: *Qui scriptus es in judiciis temporum lenire iracundiam Domini, conciliare cor Patris ad filium, & restituere tribus Jacob.* Et clarius Matth. 17. *Elias venturus est, & restituet omnia.* Et Malach. 4. *Ece ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnæ & horribilis.* Ad Eliam quoque satis aperte alluditur Apoc. 11. ubi dicitur: *Et si quis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore eorum & devorabit inimicos eorum; & si quis voluerit eum ledere, sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetiæ ipsorum.*

Ex quibus etiam & sequentibus patet, quod ipsorum prædicatione erit in veris signis & prodigiis, quibus contra & supra Antichristum veritatem prædicationis suæ confirmabunt, ac tum Gentes, tum Judæos ad fidem Christi convertent. Quæ Judæorum conversio sub vesperam seu finem

nem mundi, juxta varios prædicta quoque est Psal. 58. *Convertentur ad Vesperam, & famem patientur ut canes, & circumibunt civitatem.*

27.

Quorum pars maxima tunc convertetur.

An verò omnes omnino Judæi tunc convertendi & salvandi sint, merito dubitari posset, ideo quòd *Matth. 17.* de Elia dicitur: *Restituet omnia.* Et quòd *ad Rom. 11.* tanquam singulare mysterium Apostolus tradat, *quia cæcitas ex parte contigit in Israel, donec intret plenitudo gentium, & sic omnis Israel salvus fiet.* Sed hæc loca satis verificantur in maxima convertendorum ex omnibus tribubus multitudine, ex quarum tamen singulis de facto seu constanter convertentur soli electi (quales utique non erunt, omnes tunc usque ad unum) prout satis exprimitur *Dan. 12.* *In tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro; supple, vitæ: in quo soli electi sunt scripti.* Idemque videtur conformius libero & instabili hominis arbitrio in tanta multitudine. Eodem sensu & modo intrare dicitur plenitudo Gentium; ex quibus tamen plurimi non salvantur. Credi tamen potest, plerisque Judæos tunc serio convertendos. Quòd verò *Apo. 7.* referantur signati ex quavis tribu duodecim millia salvandorum; non denotat istum præcisè fore numerum, sed numerus duodenarius velut universalis positus est; certus pro incerto. Quàmvis quoque tribus Dan ibi non annumeretur, sive in odium Antichristi, sive quia tribus ista deflexit primò ad idolatriam; non infertur tamen inde, quòd nulli vel non multi ex ista tribu convertendi sint: præsertim cum Scripturæ aliæ sint generales. Et dato, quòd ex ea sit Antichristus nasciturus, ei tamen veluti se gerenti quasi de familia David, non potius adhærebit ista tribus, quàm ceteræ. Denique post cladem Antichristi adhuc locus esse posset conversioni eorum, qui ex ista tribu Antichristo adhæserant; ut mox ostendetur.

28.

Partim Elia vivens, partim de mortuo.

Si queratur, quo modo Judæi sint per Eliam convertendi; cum sint adhæsurus omnes Antichristo tanquam Messia? Resp. Antichristum quidem in initio Judæis placitum, postea tamen defecturum ab eorum religione, ac contempto Messia titulo se gesturum pro Deo unico, & solo adorando: adeoque Judæos visis miraculis & auditâ prædicatione Eliæ, omnique spe venturi Messia privatos reversuros ad Dominum, & Christum ejus Jesum. Quòd si vivente adhuc Elia plures non sint conversi, convertentur saltem postea, visâ resurrectione Henoch & Eliæ post occisionem, ac mirabili assumptione in caelum, de qua statim; visâ quoque brevi sequente strage & mirabili punitione Antichristi cum suis; sicque in memoriam revocatâ prædicatione, confirmandâ quoque deinceps per ministros Ecclesiæ.

Herinex Sum. Theol. Pars IV.

Contra certam & communiter receptam doctrinam, Nonnulli olim censuerunt Moysen. Alii (ut *Victorinus Martyr*) Jeremiam venturum cum Elia in fine mundi. Denique *Hippolytus Martyr* putavit Joannem Evangelistam mittendum ad refutandum Antichristum. Sed hæc somnia sunt infundata. Constat enim ex Scriptura Moysen esse mortuum. Idem constat ex *Martyrologio Romano* & veteribus Patribus de Jeremia, eum scilicet esse in Taphnis oppido Ægypti, quòd à Judæis eò confugientibus abductus fuerat lapidatum, ibidemque sepultum. Idem constat ex Patribus communiter, de Joanne Evangelista, quòd scilicet obierit sub Trajano Anno Domini 68. Contra quem præterea facit, quòd in Apocalypsi fiat tantum mentio duorum testium.

29.

Præter hos nemo alius venturus est. sive Moyses, sive Jeremias, sive Joannes Apostolus.

Nec refert, quòd *Apo. 11.* referantur plagæ similes Ægyptiacis infligendæ per duos testes seu prophetas. Nam inde non sequitur fore eisdem infligentes.

30.

Ostenditur oppositam conjecturam esse infundatam quoniam ad Moysen. Et Jeremiam.

Similiter non refert, quòd *Jerem. 1.* dicitur: *Prophetam in Gentibus dedi te.* Datus enim est propheta ad Gentes, quatenus partim in Judæa, partim in Ægypto multa diversis Gentibus prædixit, signanter Ægypto instans à Nabuchodonozor rege seu Chaldæis excidium.

Denique non refert, quòd Christus similiter *Matth. 16.* dixerit: *Sum de his stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo.* Et *Joan. 21.* *Sic enim, Joannem, volo manere donec veniam.* Et *Apo. 10.* eidem dicitur in spiritu: *Oportet te iterum prophetare Gentibus, & populis, & linguis & regibus multis.* Non refert, inquam, nam primum fuit impletum juxta quosdam in gloriosa Christi resurrectione; vel (ut rectius Alii) in Joanne & duobus aliis post sex dies in transfiguratione Christi. Secundum non est asserentis, sed conditionatè supponentis, q. d. Si (ut Syriaca & Græca & nonnulla Exemplaria Latina & passim Commentatores Græci habent) vel esto, sic cum volo manere donec veniam ad judicium, quid ad te pertinet hoc curiosius inquirere? Unde ipse Joannes *c. 21.* infundatum sermonem, qui exiit inter fratres, quòd discipulus ille non moritur, corrigens ait: *Et non dixit Jesus, assertivè scilicet, non moritur, sed, conditionatè, sic (aliàs si) enim volo manere donec veniam, quid hoc ad te.* Tertium denique impletum est in sequentibus capitibus Apocalypsis. Adde, si prophetare à multis Patribus explicari, ut sit idem ibi, quòd prædicare seu evangelizare; id autem Joannes post id tempus de novo præstitit.

31.

Descriptum Apoc. 11. Henoch & Elia Martyrium.

Cum itaque hi duo testes finierint testimonium suum contra Antichristum, idem seu bestia faciet adversum eos bellum, & vincet illos, & occidet eos, ut dicitur *Apocal. 11.*

Moxque subditur: *Et corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magna, ubi & Dominus eorum crucifixus est; scilicet per tres dies & dimidium, & corpora eorum non sinent poni in monumentis, & inhabitantes terram gaudebunt super illos..... quoniam hi duo propheta cruciaverunt eos, qui habitabant super terram.*

Ac sub-
quens resus-
citatio glo-
riosag, in
calum as-
censo.

Postea ibidem subditur eorum resuscitatio & glorificatio: *Et post dies tres & dimidium spiritus vita à Deo intravit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos, qui viderunt eos. Et audierunt vocem magnam dicentem eis: Ascendite huc. Et ascenderunt, per dotem agilitatis, in calum in nube: & viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terra motus magnus & decima pars civitatis cecidit: & occisa sunt in terra motu nomina hominum septem millia, & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriam Deo celi. De quibus præterea nil superest dicendum. Si quæ in verbis præfatis occurrerit dubitatio videri poterunt Interpretes.*

Cum horri-
bili terra
motu.

QUÆSTIO IV.

De reliquis Signis antecedentibus Iudicium universale.

32.
Iudicium
antecedet
Evangelii
prædicatio
ac successiva
receptio
per totum
mundum,

P R I M U M inter signa alia iudicium extremum antecedentia ponitur, tum à veteribus Patribus, tum à recentioribus Doctoribus prædicatio Evangelii per totum mundum. Omnibus enim Gentibus & Nationibus successivè ac temporibus divinæ providentiæ opportunis annuntiandus est Christus, atque etiam recipiendus, eatenus saltem, quod ubique aliquanto tempore vigeat ac prævaleat publicum fidei Christianæ exercitium: ut impleatur promissa Christo omnium Gentium hereditas *Psal. 2. Dabo tibi Gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Psal. 71. Dominabitur à mari usque ad mare, &c. omnes Gentes servient ei. Psal. 85. Omnes Gentes quascumque fecisti venient & adorabunt coram te Domine &c. Et Apoc. 7. describuntur electi ex omnibus gentibus, populis & linguis. Denique Matth. 24. dicitur: *Et prædicabitur Evangelium hoc in universo orbe in testimonium omnibus Gentibus; & tunc veniet consummatio.* Quod etiam Chrysostomus, Theophylactus & nonnulli alii explent de consummatione seu destructione Jerosolymitana; tamen Patres passim & Interpretes intelligunt, saltem principaliter, simul de consummatione sæculi, de qua præcesserat interrogatio Discipulorum: *Quod signum adventus tui, & consummationis sæculi.* Sanè ipsis temporibus Apostolorum Evangelium quidem jam tum disseminatum erat per plurimas mundi plagas, & radicaliter in virtute feminis per totum orbem, quem vi jacti tum feminis esset aliquando repleturum (ut indicat *August. Epist.**

86.) ob quod ad *Rom. 10.* indicatur jam tum impletum fuisse illud *Psal. 18. In omnem terram exivit sonus eorum &c.* Et ad *Coloss. 1.* dicitur Evangelium prædicari in universa creatura, quæ sub celo est. Propriè tamen & in rigore id verum non erat (prout verificari debent Scripturæ præallegatæ) sed quodam modo loquendi, ut præmissum est; aut per quamdam hyperbolen, prout *Actor. 2.* dicuntur tempore adventus Spiritus sancti fuisse *Jerosolymis habitantes vii. & religiosi ex omni natione quæ sub celo est.*

Admisso itaque hoc signo, constat necdum illud ubique factis impletum, ob varias regiones veteribus incognitas, immo etiam recentissimè inventas, in quibus Evangelium necdum est factis plantatum & radicatum. Ex illo tamen posito necdum irrefragabiliter sequeretur iudicium mox postea secuturum: posset enim quis illud ita intelligere, ut consummatio sit ventura tunc, subintellige primùm, id est, non antè, non autem, quasi illo tempore transacto sit brevi secutura consummatio; ut observat *Aug. Epist. 78.* & post eum *Beda in cap. 24. Matth.*

Præter hæc erunt varia signa horribiliora seu plagæ antea non visæ in cælis & elementis, quæ diem istum tremendum prænuntiabunt tamquam mox instantem. Sic ut enim multimodæ plagæ præcesserunt deletionem Ægyptiorum in mari rubro, variaque prodigia & flagella destructionem Jerosolymitanam, vastationemque populi Judaici (cujus utriusque nationis calamitas & excidium typus est excidii mundi) sic quoque ultima tribulatio multis tribulationibus prævenietur, priusquam scilicet extrema severitas in respiscere nolentes stringatur. Quas quidem plagas indicat Scriptura *Matth. 24. Marci 13. Lucæ 21. Apoc. 6. 8. 9. & 16.* & alibi. Eas fuse delineat *Lefsius lib. 13. de perfect. divin. cap. 18.* ubi num. 105. contendit, & optimè à *Ribera* ostensum asserit, plagas istas horrendas, quæ in Apocalypsi referuntur, non solum allegoricè seu mysticè, sed etiam historicè & secundum litteram esse intelligendas. Præterea ex *Hieronymo* refert *D. Thomas quest. 73. Supplem. art. 1. & in 4. dist. 48. quest. 1. art. 4.* & *D. Bonav. eadem dist. in Expos. textus dub. 3. quindecim* extraordinaria signa antecedentia iudicium. Hæc tamen (ait *D. Thomas in Supplem. sup.*) *Hieronymus non asserit, sed in Annalibus Hebræorum se ea scripta reperisse dicit; quæ etiam (magnâ scilicet ex parte) valde parum verisimilitudinis habent. Unde utrum ira se habeant, Deus novit, inquit, D. Bonav. sup.*

In cælis proinde Sol obscurabitur. *Matth. 24.* fiet niger tamquam saccus cilicinus, *Apoc. 6.* live per obtentionem densissimarum nubium tenebras generantium, sive per subtractionem divini concursus ne illuminet terram, sive per extraordinarias etiam & prodigiosas eclipses.

Qu. V. A quo, ubi, qualiter peragendum sit iudicium uniuersale. 103

In Luna,

Luna non dabit lumen suum *Matth. 24.* ubi defectum scilicet Solis, à quo lumen mutatur. Et ut prædicitur *Apoc. 6.* Luna tota facta est sicut sanguis. Ita enim esse solet, cum defectu luminis solaris obscuratur.

In Stellis.

Stellæ cadent de cælo, ut dicitur *Matthæi 24.* non tantum quatenus propter obscuracionem Solis non lucentis cecidisse videbuntur; sed etiam quia verè cadent de cælo super terram, ut dicitur *Apoc. 6.* quatenus videlicet de summa aëris regione cadent multæ ignitæ faces aut cometæ instar stellarum, sic ut Scriptura loquatur iuxta morem & apprehensionem vulgarem. Quare generaliter virtutes cælorum commovebuntur *Matth. 24.* atraque de suo solito statu deturbabuntur. Eritque obscuratio Solis, lunæ, & stellarum ad tertiam partem, ut significatur *Apoc. 8.* Huc etiam facit, quòd ob huiusmodi indispositiones cæli dicuntur compliandi sicut liber involutus. De quo vide dicta *Part. 1. Tr. 3. disp. 6. quest. 5.*

36.

In aere & ceteris Elementis.

Ad cælorum conturbationem etiam reuocari potest inordinatus seu vagus & incertus illorum motus, per intervalla cessatio à motu, perturbatio aëris tanta, ut ipsi cæli commoti appareant. Itaque simili modo erunt in aere insoliti motus & horrenda metheora: in mari similiter & aquis alteratio, infectio, horrendaque perturbatio: in terra denique præter alias plagas, horrendi terræ motus, sic ut omnis mons & insulæ de locis suis sint movendæ *Apoc. 6.* Ubi est sermo de motu antecedente regnum Antichristi. Maximus autem omnium tempore Antichristi futurus describitur *Apoc. 16.* Facta sunt fulgura, & voces, & tonitrua, & terra motus factus est magnus, qualis nunquam fuit, ex quo homines fuerunt super terram, talis terra motus, sic magnus.

QUESTIO V.

A quo, ubi, qualiter peragendum sit iudicium uniuersale?

37. Inducitur peragetur à Christo in diuina & humana natura.

DIco I. Certum est iudicium uniuersale peragendum à Christo in humana natura, & secundum naturam, tum diuinam principaliter, tum humanam secundariò & ex commissione. Ita omnes Patres & Doctores. Et in primis quòd in humana natura sit peragendum à Christo, patet eo ipso, quòd Christus sit iudicaturus vivos & mortuos, secundum Scripturas passim & Symbola fidei, qui utique humanam naturam tunc non deponet, sed in unitate personæ conjunctam habebit. Deinde idcirco tam signanter dicitur *Dan. 7. Matth. 16. & 24.* Et alibi Filius hominis venturus esse in nubibus cæli ad iudicandum. Idem confirmatur ex dicendis in probatione postremæ partis Conclusionis.

Ex quo præterea euidenter patet iudicium hoc peragendum à Filio Dei, quatenus in loco iudicii unito ipsi naturæ humanæ. Et quidem apparebit in forma corporali gloriosa, ut patet *Matth. 24.* & alibi, & signanter *Act. 1.* ubi Angeli Apostolis intuentibus in cælum eunte seu ascendente Christo, dixerunt: Sic veniet, scilicet gloriosus & visibilis ad iudicium, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Ideoque in forma gloriosa apparebit, non tantum bonis, sed etiam reprobis, ut habet communis doctrina, quam explicans *D. Bonau. 4. dist. 43. art. 1. quest. 3. in corp.* ait: Et non erit differentia ex parte apparentis, sed ex parte respicientium: boni enim respicient gloriosam formam cum gaudio & gloria, sed mali cum confusione & pena. Confundentur enim in aspectu eius, & non poterunt ejus sustinere intuitum propter conscientie remorsum, & propter expectationem ferende sententia contra eos: & contra boni oblectabuntur. Quare etiam videbitur à suis crucifixoribus, iuxta illud *Apoc. 1.* Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui cum pupugerunt. Et *Zachar. 12.* Aspicient ad me, quem confixerunt. Et *Matthæi 26.* Christus Caiphæ, & Concilio Judæorum (qui erant reprobi, saltem plerique) dixit: *Amodo videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cali.* Diuinitatem tamen Christi soli iusti seu beati aspicient, uti est in confesso. Congruum autem erat, ut quoniam iudicandi sunt boni & mali, omnes iudicem suum viderent, in forma quidem serui utriusque, in forma verò Dei soli boni.

38.

In quo apparetur cor poraliter visibilis omnibus.

Electis quia dem ad gloriam, reprobis ad penam.

39.

Christus iudicabit primariò secundariò diuinam naturam.

Auctoritas suprema iudicandi tribus communis, appropriatur quodammodo singulis, præsertim Filio.

40.

Secundariò & ex ab omni natura commissione iudicabit Christus secundum humanam.

Secunda pars patet: quia requiritur ad iudicium auctoritas seu potestas; illa autem, siue ad sententiam ferendam, siue ad executionem mandandam, tum in præmio vitæ æternæ, tum in supplicio mortis sempiternæ, principaliter & ex natura sua competit diuinitati, sicut ei competit principale, absolutum & independens dominium, quod potestas iudicandi consequitur. Et hac ratione conuenit æqualiter toti Trinitati. Per quamdam tamen appropriationem potest tribui Filio, quatenus ei ita conuenit sapientia, à qua velut propria ratione actus iudicandi procedit. Nihilominus potest etiam aliâ consideratione attribui ceteris personis, quatenus scilicet ad rectum iudicium præter sapientiam concurret iudicandi potestas seu auctoritas, quæ appropriatur Patri, & zelus iustitiæ seu amor rectitudinis, qui appropriatur Spiritui sancto.

Tertia pars probatur ex *Ioan. 5.* ubi de Patre ait Christus: Potestatem dedit ei, Filio scilicet, tamquam Filio hominis, iudicium facere, quia Filius hominis est. *Act. 10.* Qui constitutus est à Deo Index vivorum & mortuorum. *Matth. 28.* Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Eodemque sensu de Christo etiam quæ homine dicitur in Symbolo Apostolorum: Inde venturus est iudicare vivos & mor-

mortuos. Usus autem hujus judicariæ potestatis suâ morte promeruit. Et tunc quæ ei curvabitur omne genu, ut dicitur *Isaie 45. & ad Rom. 14.* sive omne genu flectetur, cælestium, terrestrium & infernorum, ut dicitur *ad Philipp. 2.*

Proinde in forma hominis non tantum ministerialiter proferet sententiam, sed etiam auctoritative, & quidem auctoritate supremâ infrâ divinam, utpote ab hac commissâ. Et quia *Christus est Deus & homo*, seu eadem persona, sententia ejus non erit tamquam judicis delegati, sed tamquam principalis. Et ideo ab ea propter utramque potestatem nemo poterit appellare inquit *D. Bonav. 4. dist. 48. art. 1. quest. 1. in corp.*

41.
Locus judicii erit Vallis Josaphat.

Suadetur ex Scriptura.

DICO II. Locus in quo congregandi sunt reprobi est vallis Josaphat (quæ est inter montem Oliveti & Jerusalem) cum locis adjacentibus circumquaque, justis & contra in aere cum Christo elevatis, juxta illud *1. ad Thessal. 4. Simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera.* Conclusio est communior Patrum & Doctorum. Suadetur ex *Toel. 3.* ubi constat sermonem esse de extremo judicio: *Congregabo* (inquit *Propheta*) *omnes gentes, & deducam illas in vallem Josaphat, & disceptabo cum eis ibi.* Et infrâ: *Consurgant & ascendant Gentes in vallem Josaphat, quia ibi sedebo, ut judicem omnes Gentes in circuitu.* Et rursus: *Dominus de celo rugiet, & de Jerusalem dabit vocem suam.* Quâvis autem *ly Vallis Josaphat* interpretatum sonet vallis judicii, sicut *ly Bethlehem* domus panis; cum tamen vallis ista determinato suo nomine exprimitur, censendum est illam fore determinatè locum judicii. Gratis præterea Nonnulli censent quidem intelligi locum determinatum, sed incognitum, qui ab effectu futuro nomen desumat: cum enim de facto habeamus locum determinatum isto nomine insignitum, is potius censendus est locus judicii. Idemque satis suadet circumstantia loci: congruebat enim, ut ibi in majestate descendens & conspiciendus judicet omnes, opusque nostræ salutis completè terminet, ubi in abiectione & humilitate descendens opus salutis nostræ cepit, & visus, reprobatus, ac judicatus est. Unde cum inter montem Oliveti & montem Moria seu Calvariæ interjecta sit vallis Josaphat & vetus Jerusalem, hinc Christo Judice super montem Oliveti, unde ascendit, rursus descendente (super quem in aere à Doctoribus statui solet thronus judicialis) vallis Josaphat, mons Calvariæ & Jerusalem in conspectu erunt, vallis autem gehennon (quæ est typus inferni) ad finistram.

Et congruentia.

42.
Resurrectio fiet in prociectu judicii.

Quocirca cum Salvator incipiet de cælo descendere, aut descensus velut in prociectu erit, præmittere Angelos cum tuba, ut mortuos excitent & convocent ad judicium. Quâ tubâ personante, in ictu oculi tamquam à somno excitati resurgent, & com-

parebunt super terram, ceterimæque in locum judicii transferentur, reprobis quidem in terra mansuris, justis verò in aera obviam Christo rapiendis, seu per dotem agilitatis obviam processuris. De resurrectione verò nil superest hic dicendum; cum de ea plenius actum sit *P. 2. Tract. 1. d. 3. qu. 1. & 2.* Ubi etiam *n. 16.* de hora, quâ futurum videatur judicium, egimus.

DICO III. Christus Dominus tamquam Judex descendet cum maxima gloria & maiestate. Patet ex Scriptura *Matth. 24. Tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtute multa & majestate.* Item *cap. 25. Marci 13. Luca 21. & alibi.*

Ad Judicis porrò majestatem facit Primò, quòd *ipse parebit signum Filii hominis, Matth. 24.* Intellige cum Patribus & Doctoribus communiter, signum crucis. Secundum quòd canit Ecclesia: *Hoc signum crucis apparet in caelo, cum Dominus ad judicandum venerit.* Proinde rejicienda est singularis & ficta expositio *Calvini*, per hoc signum intelligentis ipsum Filium hominis. Quæ insuper inde refutatur, quòd juxta communem conceptum per signum alicujus personæ intelligatur quid ab ea distinctum.

An autem ipsa Crux individua, in qua Christus pependit; instar solis fulgida, sit apparitura, ac deinceps in cælo æternum servanda, non ita exploratum est. Quâvis enim id Quidam senserint, solâ tamen nuntur conjecturâ. Expediit verò est, quòd Alii censent, ex aere scilicet vel nubibus formandam ingentem quamdam & lucidam (immo solè fulgentiorem, ut Quidam Patres loquuntur) crucis figuram, quæ à cunctis conspici longissimè possit. Cui consonat, quòd Ecclesia canit fore in cælo *signum crucis.* Ipsum verò vel instar labari seu vexilli deferetur ab Angelis ante faciem regis & judicis, vel certo loco fixum apparebit instar signi Judicis jam jam adfuturi. Et tunc *plangent omnes tribus terræ,* ait Christus *Matth. 24.* scilicet impiis. Justi enim sine pavore & fletu læti Judicem expectabunt, utpote de sententia securi, & jam actu beati.

Secundo ad majestatem Judicis facit claritas seu gloria corporis supra solis fulgorem splendidi; longè amplius quàm ceterorum justorum, qui sicut sol fulgebunt. Cujus quidem gloriæ specimen exhibuit in transfiguratione, in qua resplenduit facies ejus sicut sol.

Tertio augebit majestatem comitatus omnium Angelorum sanctorum. Juxta illud *Matth. 25. Cum venerit Filius hominis in majestate (græcè est, gloriâ) suâ, & omnes Angeli cum eo,* constituentes exercitum innumerabilem optime ordinatum, & quidem in corporibus splendidis assumptis juxta *Leysum lib. 12. de Persecl. divin. n. 132.* & alios, eò quòd, judicium sive tragedia fiet sensibili modo, atque ut hoc cedat ad incredibile

aug.

Qu. V. A quo, ubi, qualiter peragendum sit iudicium universale. 105

augmentum externæ majestatis seu gloriæ, alioquin non conspicienda ab impiis, quorum causâ præcipue exhibebitur. Angelis accedet in aere ad dexteram Judicis (sive proprie dictæ, sive per illam intelligendo cum Variis locum honoris & felicitatis) innumerabilis electorum caterva cum corporibus gloriosis. Tunc stabunt iusti in magna constantia, impii verò in terra depressi ad sinistram iudicis proprie dictam, vel circumquaque cæsi, per sinistram intelligendo locum indignitatis & miserationum, turbabuntur timore horribili dicentes: *Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum &c. Ecce quomodo computati sunt inter Filios Dei &c. Sap. 5.* Quibus etiam aderit immensa multitudo cunctorum demonum, quos in corporibus apparatus ad confusionem impiorum (à quibus aliis non viderentur) & gloriam Christi in iudicio sensibili, putat *Lesius sup. n. 134* valde credibile.

Quartò veniet cinctus nubibus, ut habetur *Dan. 7. Matth. 24.* & alibi sæpè. Ex quibus etiam thronus augustissimus ministerio Angelorum componetur (uti & olim majestatem suam Deus per nubem declarare solebat. & in nube cælum Christus ascenderat) super quem iudicaturus appareat in forma sedentis, more iudicum. Unde dicitur *Matth. 25. Tunc sedebit super sedem majestatis suæ; græcè est, super thronum gloriæ suæ.* Et *Dan. 7. Aspicebam donec throni positi sunt,* scilicet ad sedendum pro tribunali, unus scilicet pro Deo trino invisibiliter iudicante, seu *ante quo dierum,* alter pro *Filio hominis* visibiliter iudicante.

Quintò ad majestatem Judicis faciet universalitas iudicandorum, omnis scilicet creaturæ rationalis. Nam quantum spectat ad homines, sunt sententiæ generales *ad Rom. 14. Omnes stabimus ante tribunal Christi.* Et alibi sæpè. Quò etiam facit, quòd generaliter dicitur Christus iudicaturus vivos & mortuos. Quare omnes parvuli in originali decedentes, juxta Doctores communiter contra *Durandum*, erunt tunc (uti modò post mortem singuli iudicantur) iudicandi seu condemnandi: *Sicut per unius Adæ delictum iudicium seu reatus pertransiit in omnes homines,* etiam in istos parvulos, in condemnationem juxta Apostolum *ad Rom. 5.* Quem admodum è contra indubiè quoque iudicio universali assistent parvuli cum solo baptismo salvati. Utrumque enim exigit universalitas iudicii, & gloria Christi omnium capit. Idem est de infidelibus. Ad quòd præterea facit illud *Matth. ult. Qui non crediderit, condemnabitur.* Et *1. ad Cor. 5. de iisdem dicitur: Eos qui foris sunt, Deus iudicabit.*

Nec refert, quòd *Joan. 3.* dicitur: *Qui credit in eum non iudicatur, qui autem non credit iam iudicatus est.* Nam constat esse ibi sermonem de iudicio condemnationis, de quo *cap. 5.* dicitur: *Qui mala egerunt, in resurrectionem iu-*

dicii; supple, procedent. Quare sensus est: qui credit in Christum, fide vivâ scilicet & perseveranti, non condemnatur; qui autem non credit, id est, credere noluerit (agitur enim de infidelitate positiva, ut notat *Lesius ibidem,* & significatur tum per causam subjectam: *quia non credidit &c.* tum per id quòd dicitur in fine capituli: *Qui autem incredulus est &c.* quamvis alioquin sententia generalius de omnibus omnino etiâ infidelitate negativâ laboratibus intellecta et vera ratione iræ & damnationis ob peccatum originale) jam evidens est ejus damnatio, eamque quodammodo secum adfert, veluti rejiciens salutis fundamentum quòd est fides, quia nimirum non credidit in nomine *Unigeniti Filii Dei.* Sicut *ad Titum 3.* de Hæretico dicitur, quòd sit proprio iudicio condemnatus, ut nempe non sit ratio de causa damnationis illius disceptandi.

Quantum ad Angelos, etiam est recepta satis Doctorum sententia satis expressè tradita ab *Augustino 21. de Civit. cap. 23.* eò quòd similiter id spectat ad publicam gloriam divinæ justitiæ; item ad gloriam Christi capit. omnium etiam Angelorum; ex quibus & hominibus adunatur Ecclesia triumphans. Serviet id ipsum ad gloriam bonorum tum Angelorum tum hominum, & ad confusionem malorum angelorum; quorum poena accidentaliter, uti bonorum præmium, crescet. Tunc enim recludentur omnes pro semper inferno, ad latâ facultate nocendi electis, & potentiâ honores sibi arrogandi divinos, eruntque exponendi publicæ ignominie coram universis. Denique idem satis indicat Scriptura *1. ad Cor. 6. Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus?* Quòd specialiter de angelis apostatis in die iudicii per Christum & Sanctos iudicandis intelligunt Patres, *Chrysostomus, Augustinus, Theodoretus, Theophilactus & alii.* Idem dicuntur in iudicium magnæ diei reservari in *Epist. Iuda.* Simile quid habetur de iis *2. Petri 2.* Quare tunc perfectè implebitur, quòd *ad Coloss. 2.* de Christo dicitur: *Palam triumphans illos (dæmones) in semetipso,* prout victores solent in triumpho ducere & ostentare potiores captivos.

Sextò denique ad iudicis majestatem spectat iudicandorum qualitas, quòd scilicet sint omnes proprii servi & subjecti ipsius iudicis, qui proinde de servis suis iudicabit: Christus enim est Dominus & iudex omnium; quatenus Deus quidem, ratione creationis, conservationis & ultimi finis. Quatenus homo verò ratione Unionis hypostaticæ, & meriti; quo sibi hanc excellentiæ potestatem ejusve usum comparavit. Accedit in hominibus titulus redemptionis, quatenus eos captivos & perditos redemit & salvabit.

DICO IV. Iudice dein sedente pro tribunali sequetur discussio iudicandorum in hoc consistens, quòd omnia omnium & singu-

iudicant. Ioan. 3.

48. *Etiã ad geli erunt tunc iudicandi.*

Denique ad gloriam iudicis pertinet qualitas iudicandorum.

49. *Discussio fiet iudicandorum.*

Quibus accedent in aere omnes electi cum gloriosis corporibus.

45. *Sedebit iudex ante thronum ex nubibus formans Angelorum ministerio.*

46. *Ad majestatem iudicis quoque spectat universalitas iudicandorum. Etiam parvulorum.*

Et infidelium.

47. *Quo sensu fideles dicuntur non iudicari, & infideles ja-*

quæ singulis
patebunt sua
ita propria
& aliena
omnia.

singulorum opera, sive cogitata, dicta & facta, præmio vel pœna in foro Dei divina, quæque adeo sunt materia iudicii, usque ad verbum otiosum & potum aquæ datum sipienti, manifesta fient & publicè coram omnibus detegentur, non per externa ligna aut locutionem (nam *si* requiret longam valde temporis moram) sed per spiritualem illustrationem, Deo per omnipotentiam suam in memoria revocante omnia singulorum facta, nec non notitiam præbente apertam omnium à quovis alio patratorum, ac si perpetrari ea vidissent & haberent ea in recenti memoria; idque cum æstimatione singulorum secundum iustitiæ normam; ut scilicet omnes & singuli de quibuslibet intelligant, quid boni, quidve mali gesserint, adeoque æquitatem sententiæ mox secutura. Ita communiter Patres & Theologi. Patet ex Scriptura. *Dan. 7. Iudicium sedit, & libri aperti sunt;* id est, conscientiæ, & opera singulorum omnibus revelabuntur, ut explicat Hieronymus *ibidem. Apoc. 20. Libri aperti sunt &c. Matth. 10. Nihil opertum, quod non revelabitur, & occultum quod non scietur.* Et *1. ad Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare, de occultis scilicet, quoad usque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, seu latentia velut in tenebris & occulto, & manifestabit consilia cordium, quæ tunc erunt conspicua.* Ratio est: quia hoc est veluti debitum ad finem publici & generalis iudicii, ut scilicet singulis innotescat æquitas iudicii, adeoque misericordia & veritas seu iustitia Dei. Quemadmodum etiam in publico iudicio humano solent proponi publicè coram iudice & adstantibus facta eorum. Unde idem postulante sine & perfectione iudicii singulis innotescet singulorum præmium & pœna, quod scilicet perfectè possint & debeant, etiam reprobi vel inviti probare iudicii æquitatem.

50.
Etiam peccata
Sanctorum per
pœnitentiam
remissa.

Ex his colligitur cum Doctoribus communius etiam manifestanda peccata Sanctorum per pœnitentiam deleta (idem è contrario est de operibus bonis reproborum per peccatum mortificatis) nam *cuncta que sunt adducet Deus in iudicium, sive bonum sit, sive malum; Eccl. ult.* Similiter aliæ locutiones Scripturæ & Patrum sunt generales; neque est ratio excipiendi. Id enim non cedit Sanctis ad confusionem, sed ad gloriam & gratiarum actionem. Unde etiam nunc sanctissima Magdalena sine confusione, sed cum gloria vocatur peccatrix, subintellige, conversa. Spectat deinde ad gloriam Christi & finem iudicii, ut declaretur, quænam peccata sint in iis per suam gratiam deleta, declaratisque satisfactionibus & pœnitentiis, æquitas sententiæ pateat, ad confusionem reproborum, qui pœnitentiam agere neglexerunt.

51.
Nullus ibi
res propriè aut testes, nullos patronos, nul-

lam iudicis cum reis disceptationem. Sed singulorum conscientia sine voce externa manifestè accusabunt singulos, & testimonium præbent, tum causis seu factis, tum dignitati præmii vel pœnæ absque aliqua tergiversatione, aut spe remissionis pœnarum, cuius tunc non erit locus vel tempus, perinde ac si accusatores, testes, patroni, disceptationes in plenissima forma intercessissent. Unde *ad Rom. 2. tradit à posteo us, quod ipsa singulorum conscientia, testis omni exceptione maior, quemlibet accusabit aut defendet, ac mox convincet in die iudicii; Testimonium (inquit) reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, in die cum iudicabit Deus occulta hominum.*

Dico V. Facta manifestatione operum succedet sententiæ iudicis, afficiens singulos, & singulis intellectualiter intimanda, quoad gradum, qualitatem seu intensiorem, proportionatè ac merita vel demerita, in plenè que valde disparia. Eritque insuper duplex sententiæ generalis: prima pro electis, *Venite benedicti &c.* Secunda aspera pro reprobis: *Ite maledicti in ignem æternum, quæ hos omnes damnabit ad æternum exilium à regno, & perpetuos carceres ac cruciatus; salvo quoad pœnam sensus dubio de parvulis solo originali infectis, juxta dicta P. 2. Tr. 2. disp. 6. q. 6. Patet ex Matth. 25.*

Sententiæ porrò generalem ferendam esse voce sensibili, verius est, attentà qualitate iudicii, quod erit externum & sensibile, item iudicandorum, qui erunt homines; aliisque circumstantiis iudicii sive antecedentibus, sive concomitantibus, quæ quasi omnes, quantum congruè fieri potest, erunt sensibiles. Nec aliquid est in hac parte inconveniens, ob quod non fiat sensibilibus.

An verò similiter inter prolationem sententiæ miscetur sensibilis laudatio Electorum per iudicem, quæ habetur *Matth. 25. scilicet: Esurivi, & dedistis mihi manducare &c.* vel contraria (quæ ibid. refertur) correptio reproborum: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare &c.* magis incertum est. Affirmant Plures, negant Alii. Id quidem credo, non fore laudem aut vituperium enuntiandum istis in specie verbis seu sententiis, quæ neque continent præcipua opera præmio vel pœnâ digna, neque etiam in omnibus locum habebunt, sed ad complementum parabolæ à Christo in Evangelio loquente ad Fideles (quibus opera misericordiæ erant inculcanda) sunt adjecta: satis tamen credibile est, sententiæ sensibili præmittendam vel addendam generalem laudationem ac vituperationem, sive causam ipsius sententiæ etiam sensibilibus; quamquam de hoc nil certi possit statui.

Dico VI. Cum Christo iudicabunt quoque modo Apostoli, & eorum perfecti imitatores. Patet ex *Matth. 19. Vos, qui secuti estis*

hinc Apo. si estis me, in regeneratione cum sederit Filius ho-
 minis & viri minimi in sede maiestatis suae, sedebitis & vos super
 Apostolici; sed & duodecim iudicantes duodecim tribus Israël.

Ubi hæc prerogativa cuiusdam iudiciariae
 potestatis tribuitur in primis Apostolis; non
 tamen solis, cum per sedes duodecim signifi-
 ficetur universitas iudicantium, uti per duo-
 decim tribus Israël universitas iudicando-
 rum, ut docet Augustinus, Beda & alii Patres.
 Alias enim neque Barnabas neque Paulus
 haberet istam prerogativam; quod est ab-
 surdum. Deinde Apo. 4. fit mentio throno-
 rum & sedilium seu thronorum viginti qua-
 tuor. Ubi similiter numerus quidam univer-
 salis designatur; à quo non excluduntur
 quatuor animalia visa in circuitu sedis, seu
 quatuor Evangelistae specialiter exhibiti
 extra istum numerum ob specialem quam-
 dam inter seniores dignitatem. Quare hanc
 prerogativam specialem tribuunt SS. Pa-
 tres & Doctores excellentioribus Sanctis,
 qui veluti primores regni Christo proximi
 confidebunt in thronis veluti iudices qui-
 dam assessores; quam (inquit D. Bonav. 4. d.
 47. a. 1. qu. 1. in corp.) possumus appellare iuxta
 verbum Domini honorabilem confessionem. Quas
 verò partes five in sententiae intimatione, si-
 ve in causae declaratione, si ve aliter sint ha-
 bituri, conjecturae locus esto.

Velut quidam
 iudices
 assessores,

55.
 Et quodam
 sensu omnes
 electi.

Adde omnibus electis quodam sensu com-
 petiturum iudicandi officium, iuxta illud 1.
 ad Cor. 6. Si in vobis, id est, per vos iudicabitur
 mundus totus, indigni estis qui de minimis iudi-
 caturi. Negritis quoniam Angelos iudicabimus? Et
 Sap. 3. Iudicabunt nationes & dominabuntur po-
 pulis. Idque non tantum improprie seu per
 quamdam comparationem: quo modo etiam
 Regina Aultri, & viri Ninivite surgent
 in iudicio, & condemnabunt generationem
 seu gentem Judæorum Matth. 12. per hoc
 scilicet, quod hi illorum comparatione me-
 rito damnabuntur: sed partim approbando
 sententiam iudicis, partim laudando justos
 & damnando malos tum homines tum dæ-
 mones, atque exprobando eis suam vilitatem
 & malitiam, quod praesertim superbis-
 simis illis spiritibus erit poena molestissima.
 Signanter boni Angeli & praedicatores at-
 que animarum curatores accusabunt si ve
 exprobrabunt malitiam & pertinaciam eor-
 um, qui bonis inspirationibus, & moniti-
 onibus fidem seu aurem praebere noluerunt.

56.
 Sententia
 accepto
 describitur.

Dico VII. Sententiam iudicalem, ut-
 pote efficacissimam, mox sequetur execu-
 tio; adeoque sunt hi impii in supplicium aeter-
 num, iusti autem in vitam aeternam Matth. 25.
 Itaque accepto ultimo ac tremendo vale pro-
 tota aeternitate à Iudice irato, cuius vultum
 ferre nequibunt, mox sese terra maximo
 hiatu aperiet usque ad inferos, illucque spe-
 ctante electorum coetu tota illa innumera-
 bilium hominum damnatorum colluvies
 cum dæmonibus praecipitabitur cum mise-
 randis ejulatibus, & immenso fragore terrae

dissultantis. Quo quidem quam citissime
 divina virtute pervenient, & mox atque ad
 terminum pervenerint, terra sese firmissime
 claudet, & in omnem aeternitatem clausa
 manebit, sic ut nullus damnatorum homi-
 num vel dæmonum possit umquam exire
 vel ad superiora emergere. Quae autem sint
 ibi supplicia, quanta confusio, & nullus or-
 do in terra ista miseriae, ubi sempiternus
 horror inhabitat, colligi potest per speciem
 quamdam ex dictis de inferno P. 2. Tr. 1. disp.
 4. qu. 5. Iusti denique cum Christo Iudice
 ibunt gloriosi in caelum possessuri aeternum
 illud regnum ac gloriam, de cuius immensi-
 tate quaedam libavimus P. 1. in materia de
 visione beatifica, & plura P. 2. in Tract. de
 Beatitudine: quae tamen ipsa paucissima &
 quasi umbratica solum sunt, si consideremus
 gloriam ipsam, prout in se est: ad quam nos
 benignissimus Salvator perducatur.

QUESTIO VI.

De Conflagratione & Innovatione Mundi.

IN fine saeculorum excitandum esse à
 Deo ignem universalem, quo mundus
 inferior conflagrabit, sicque purgabitur &
 innovabitur. Est certa Patrum & Theolo-
 gorum doctrina, estque apud omnes Fide-
 les persuasissimum, quod mundus finaliter
 peribit incendio, qui olim diluvio. Unde etiam
 in publicis Ecclesiae precibus saepe repe-
 titur: Qui venturus est iudicare saeculum per ig-
 nem. Immo ipsa quoque Scriptura aperte id
 expressit 2. Petri 3. & alibi.

57.
 Mundus in
 fine conflag-
 rabit.

Sed difficultas in primis est, an ignis ille
 conflagrationis praecessurus sit iudicium,
 an vero secuturus. S. Aug. 20. de Civit. cap.
 30. secuturum putat. Quod etiam sentit
 Suarez Tom. 2. in 3. Part. disp. 57. sect. 1. &
 Nonnulli alii. Sed communior sententia
 Doctorum praecessurum censet. Quod non
 obscure elicitur ex Psal. 96. ubi est sermo ad
 litteram de futuro iudicio: Ignis ante ipsum
 praecedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius
 &c. Et Isaia 36. Ecce Dominus in igne veniet
 &c. Et 1. ad Cor. 3. docet Apostolus uniuscu-
 jusque opus manifestum fore & per diem
 Domini (quo phrasi Scripturae usitata intel-
 ligitur dies iudicii) declarandum quale fue-
 rit, quia in igne, scilicet conflagrationis, re-
 velabitur. Tunc itaque uniuscuiusque opus qua-
 le sit, ignis probabit; quo nempe homines
 tunc adhuc superstites examinabuntur seu
 probabuntur, & qui aliquid purgandum
 habuerint, purgabuntur, dein salvandi,
 iuxta id quod sequitur: Ipse autem salvus erit,
 sic tamen quasi per ignem. Ita hunc locum ex-
 plicat Esaias ibidem videndus, A Lapide,
 Lesius lib. 13. de perfect. divin. num. 113. &
 alii passim.

58.

Ignis con-
 flagrationis
 praecedet
 iudicium.

Varii

59.
Impios affi-
get, pur-
gabit electos,
atque omnes
inserimet.

Varii porro sunt effectus hujus conflagrationis. Nam in primis purgabit cum proportione iustos purgatione indigentes, inflammabit & affliget impios, omnes autem tunc adhuc superstites verosimilius interimet. Putant vero varii Patres, signanter *Amrosius* & *Lactantius* ad *Estium* in 2. *Petri* 3. (qui idem quoque censet cum plurimis aliis) ignem istum non afflicturum iustos purgatione non indigentes, uti non afflixit tres pueros in fornace Babylonica. Quod tamen velut haud satis fundatum Varii non recipiunt: cum alioquin id foret contra activitatem ignis naturalem, & afflictiva mors recte acceptanda posset iustis cedere ad augmentum meriti, nec aliàs igne secluso morerentur quantumlibet sancti sine doloribus & poenaltate afflictivâ. Fortè non incongruè dici posset, ignem istum afflicturum etiam perfectè sanctos, quantum affligeret mors aliàs naturaliter obeunda, sicut etiam purgatione indigentes inæqualiter pro qualitate culparum tamquam divinæ justitiæ instrumentum affliget. Verum tamen ex conjecturis solum procedi hinc potest.

60.
Destruet
omnia mixta,
purgabit
elementa.

Denique idem ignis mundum inferiorem peccatis quodammodo infectum purgabit; destruetque omnia corpora mixta, scilicet animantia terræ, volucres cæli, pisces maris, plantas, inanimata, etiam mineralia in visceribus terræ, adeoque montium fundamenta comburet; & quidquid in iis purgandum est, purgabit. Unde etiam omnia ædificia, oppida & cetera artefacta destruet. Aërem quoque ipsum, quousque scilicet vaporibus & fecibus infectus est, seu quousque purgatione indiget, pervagabit. Patet ex 2. *Petri* 3. ubi cæli, scilicet aërii, & terra dicuntur igni reservati in diem iudicii. Et infra: *In quo cæli magno impetu transierint instar procellæ, elementa verò crassiora, terra scilicet & aqua, calore solventur. Terra autem & que in ipsa sunt opera, scilicet corpora mixta & artefacta, aut (ut Estius putat) opera peccaminosa exurentur.* Ratio est: quia cum mixta sint ad usum hominis, hoc sine cessante, convenit ipsa cessare; quæ alioquin sunt continuæ vicissitudini obnoxia, secus quam elementa seu corpora simplicia.

61.
Non tamen
attinget si-
dera,

Satis tamen constat ex communi sententia Patrum & Doctorum solum hunc mundum inferiorem arsurum; non autem cælos sidereos, utpote non subiectos impuritibus & vicissitudinariæ generationi & corruptioni, adeoque purgatione non indigentes. Et consonat illud 2. *Petri* 3. *Cæli autem qui nunc sunt & terra, eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem iudicii.* Ubi per cælos (quæ vox in Hebræo caret singulari) intelligi aëris loca & regiones, docent Interpretes, & patet ex contextu, cum de iisdem cælis immediatè præmittatur: *Per quæ ille tunc mundus aquâ imundatus perit; qui utique*

non perit per cælos sidereos, sed per pluvias ex aëre subministratas, & aquas & visceribus terræ prorumpentes. Proinde sacri Doctores consequenter existimant ignem ascensurum tam altè, vel (ut *D. Bonaventura* 4. d. 47. a. 2. q. 3. in corp.) paulò altiùs, quam ascenderit diluvium, ad cuius instar succedet purgatio ignea.

Minus autem exploratum est, a ignis conflagrationis præcedet iudicium, quoad omnes suos effectus, sicut ut homines sint resurrecturi ad vitam immortalè in mundo jam innovato, ut plures censent & loquuntur: an potiùs sit præcessurus iudicium quoad interemptionem viventium & aliorum super terram, ac purgationem iustorum, quoad perfectam verò expurgationem & innovationem mundi sublunaris sit secuturus, sive idem ignis adhuc perseverans, sive noviter excitandus, qui celerrimè perficiat hanc rem, simulque impios involvat in tartara, ut censet *D. Bonaventura* sup. a. 2. q. 4. Saltem non fore completam hujus mundi innovationem antè iudicium vel inde colligitur, quòd deinde terra erit perfectè spherica, aquis undique tecta, juxta situm earumdem connaturalem, id autem non erit, nisi post iudicium.

Conflagrationem itaque consequetur cæli & terræ innovatio. Cujus quidem meminit Scriptura *Isaia* 65. *Ece ego creo cælos novos & terram novam, & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor, tantæ scilicet erunt præ prioribus pulchritudinis.* Et *Apostolus* 21. *Vidi cælem novum & terram novam: primum enim cælum & prima terra abiit &c.* Et infra: *Ece nova facio omnia.* Et ad *Rom.* 8. *Expectatio creaturæ revelationem filiorum Dei expectat, seu anxie illam desiderat omnis creatura etiam inanimata, quam Apostolus inducit per prosopopeiam instar alicujus personæ; nimirum quia nunc vanitati subiecta est seu mutabilitati, ex ordinatione Dei sub spe commutationis in melius, quia & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis, seu ab ista mutabilitate & defectione, quando advenerit libertas gloriæ filiorum Dei.* Scimus enim quid omnis creatura inveniit & parturit usque adhuc; id est, scimus enim omnia creata velut nobiscum sub pondere servitutis gemere, & requiem & innovationem in statum meliorem expectare. Ita explicat *Trevelmannus*, *Sasbouth*, *Estius* & alii passim.

Innovatio equidem hæc non erit per substantialem cælorum, astrorum & elementorum mutationem, sed per accidentalem eorundem meliorationem, ut habet communis quasi Scholasticorum sententia post *Hieronymum*, *Augustinum* & alios Patres Latinos. Nam (ut *Aug.* 20. de *Civ.* c. 14.) *mutatione rerum, non omnimodo interitu transibit hic mundus. Unde & Apostolus ait: Præterit enim figura hujus mundi. Figura ergo præterit, non natura.* Et (ut *Hieronymus* in c. 65. *Isaia*) *novos cælos,*

caelos, & novam terram videbimus. Non dixit Petrus, Alios caelos & aliam terram videbimus, sed veteres & antiquos in melius commutatos. Quod namque veterascens innovatur, non perit substantialiter. Unde quod de caelis dicitur Ps. 101. Ipsi peribunt: intellige secundum exteriorem speciem; ut colligitur ex iis quae sequuntur: sicut operitorium mutabis eos, & mutabuntur; vestis autem seu operitorium dum invertitur, non mutatur substantia, sed specie externa. Si illi modo intelligitur illud Matth. 24. Caelum & terra transibunt, verba verum mea non praeteribunt. Nisi malis subintelligere, potius seu facilius, q. d. potius id fieret, quod nunquam fiet, quam verba Dei praeterirent. Et sic concordatur Scriptura alteri Ps. 148. Statuis ea in aeternum & in seculum seculi, praecipuum posuit, & non praeteribit. Deinde eandem innovationem Scriptura alibi specificans, solius accidentalis mutationis meminit, ut ex loco Isaia 30. mox referendo patebit.

65. Itaque consistet innovatio mundi in mutatione status & qualitatum, uti & consistet innovatio ipsius humani corporis resurgentis, sic ut alia facies caeli & terrae appareat. Nam primo cessabit motus caelorum juxta Doctores communiter. Quo sensu multi Interpretes ad litteram intelligunt illud Apoc. 10. Tempus non erit amplius. Quamvis Quidam id referant ad tempus operandi meritorie. Quod equidem consistit cum altera expositione: nam dum tempus seu vicissitudinarius motus caelorum cessabit, etiam cessabit tempus bene operandi. Ad praesens quoque intentum passim explicatur illud Isaia 60. Non occidet ultra Sol tuus, & Luna tua non minuetur. Et quamvis intelligeretur de sole & luna spiritali, ipsa scilicet divinitate ejusque visione, quae perpetua erit sine occasu vel imminutione: tamen simul fit allusio ad Solem & Lunam materialem, qui post diem iudicii stabiliter in eadem constitutione permanebunt; Sole videlicet unum hemispherium, Luna pletham atque perfectam, solique oppositam alterum hemispherium illuminante. Ratio est: quia tunc cessabit finis motus; qui est deservire hominibus, quotidianaeque generationi & corruptioni. Neque erit quies ita caelis violenta: cum ex natura sua non petant moveri, praesertim sine alia utilitate. Immo communi sententia caeli moventur per Angelos; qui cur per totam aeternitatem absque alia utilitate occurrentur continuo eorumdem motu causando. Tunc igitur cessabit vicissitudo diei ac noctis, hibernis & aestatis, frigoris & aestus, ortus & interitus, eritque semper eadem caeli & terrae facies, eadem

ferentitas & pulchritudo; conformiter ad stabilitatem ipsius aeternitatis.

66. Praeterea astra singula erunt multo lucidiora secundum proportionem convenientissimam Deo cognitam; juxta illud Isaia 30. Erit lux luna, sicut lux solis, & lux solis septemplex, sicut lux septem stellarum, in unum scilicet collecta, adeoque erit septuplum seu plurimum aucta. Quare ex hac mirifica illustratione orbes caelestes, ipsaque elementa aliam speciem induent. Stellaeque simul collustrantes videri poterunt, quarum lumen nunc solis luce offuscatur, non quidem in se, sed solum imbecilli nostro aspectui, tunc valide roborando. Astra tamen quae nunc lucem a sole mutuuntur, etiam tunc mutuabuntur, signanter luna, etiam juxta proportionem lucis solaris ampliolem lucem participatura.

67. Elementorum denique innovatio consistet in ablatione omnis qualitatis peregrinae, ordinato singulorum situ, sic terra depurata, & in corpus perfecte sphericum redacta, locum infimum sit obtentura, & juxta aliquos instar auri fulgida, vel instar vitri pellucida usque ad aliquam profunditatem; aqua terram sit tectura, limpida instar purissimi chrystalli; aer consequenter pellucidus aquam circumdaturus sit.

Quod autem S. Beda existimavit aquam post iudicium non remansuram, sed substantialiter corrumpendam per ignem, caret fundamento, & repugnat communi sensui Doctorum.

68. Nec obstat, quod Apoc. 21. dicatur: Et mare jam non est. Nam intelligendo id ad litteram, uti debet, conformiter ad praecedentia literaliter intelligenda (etiam S. Augustinus dubitaverit, an intelligeretur ibi per mare saeculum hoc amarum & turbulentum) facile intelligitur, quod non tunc sit secundum externam faciem, uti caelum & terra, quae dicuntur ibidem abiisse. Quod si etiam contendatur aliquid amplius & speciale isto loquendi modo indicari de destructione maris, adhuc facile responderetur, quod mare simpliciter non manebit sub ratione maris, tum quia congregationes aquarum in unum alveum paratarum a terra (quae post iudicium aëstus terram tegent) Deus vocavit maria; tum quia mare significat proprie congregationem aquarum salutarum, aestui procellisque obnoxiatum, vaporibus quoque & impuritatibus impletarum. Proinde recedent vetera, ablata ab iis veritate, non natura, novaque & meliora erunt omnia. Cujus novitatis nos faciat esse participes Jesus Christus Dominus noster.